

Čisto blizu časa Ljudevita Gaja stoji kajkavski pisatelj Ignacij Kristijanović, sorodnik Mikloušiča, ki je bil pozneje hud nasprotnik Gajevih reform jezika in pravopisja. Kristijanović je pisal vedno v kajkavskem narečju in se je do smrti trdovratno boril za „stari jezik in staro pisavo“.

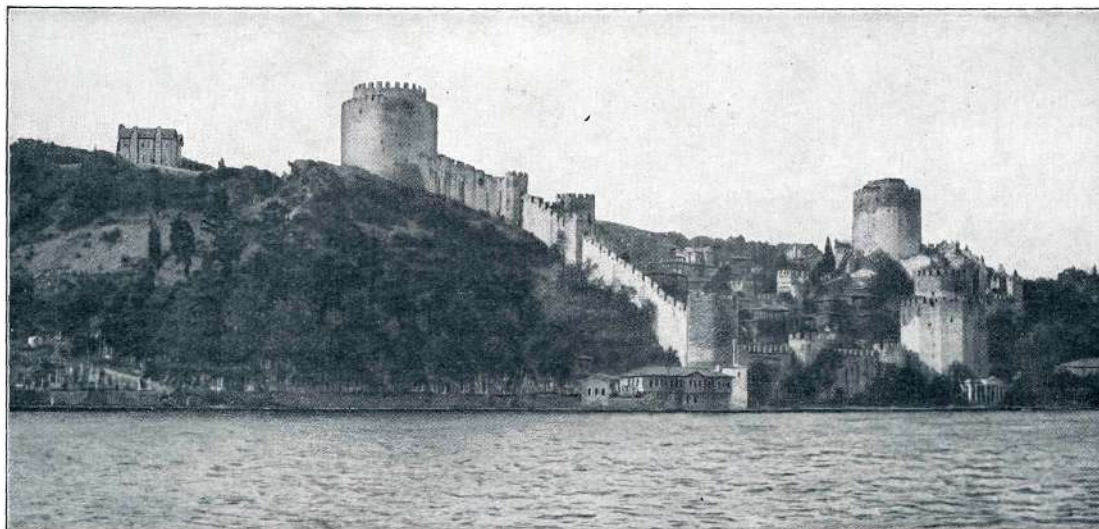
V Slavoniji so pisali še koncem XVIII. stoletja Kanižlič, Reljković (slovnica, basni, satira), Lanorović (slovnica), Kermpotič (Put Ekaterini II. i Josipa II. v Krim), Vid Došen (Aždaja sedmoglava), fra Aleksander Tomiković, Matija Peter Katančić.

V devetnajstem stoletju se je proizvajalo v Slavoniji začetkom malo. Omeniti je nekaj od Mariča, Mihaliča, Paviča, Brezovačkega, Karla

Tak je bil v kratkih in sirovih potezah politični in slovstveni položaj na Hrvaškem, ko je nastopil dr. Ljudevit Gaj.

Od leta 1832. se začelja na Hrvaškem razvijati gibanje, ki se je samo krstilo z besedo „ilirizem“, ki se pa pravilneje imenuje „hrvaški preporod“ ali še natančneje je, ako rečemo: „hrvaški preporod“ na političnem in slovstvenem polju je bil glavna in najboljša posledica ilirskega gibanja.

Od leta 1832. so pričeli Hrvati odločneje braniti svoje politične in državne pravice. Zagrebški odposlanci v sabor so dobili navodilo, da morajo zahtevati, naj se Dalmacija pridruži hrvaškemu kraljestvu, a slavonske župnije naj se popolnoma zedinijo z banovino. Latinski jezik mora ostati državni in uradni

UTRDBE V BOSPORU

Paviča (Politika za dobre ljude), Čevapović (drama), Appendini (ilirski slovnica), Voltigi (slovar), Stulli (slovar).

V Dalmaciji je delal edino le Bruer, rodome Francoz.

Prvi in glavni predhodnik Gaja je bil Šporer, s psevdonomom Matić, po poklicu zdravnik. On je pripadal krogu, ki je mislil izdajati l. 1818. na Dunaju že omenjeni „Oglasnik ilirski“.

Leta 1823. je izdal v Karlovcu „Almanah ilirski“ z „moto“, vzetim iz Gundulića. Njemu je dobro znano staro dubrovniško slovstvo; pisal je v slavonskem narečju; stari Ilirci so tudi njemu predniki Slovanov in prva naloga Slovanov je po njegovem, da se zedinijo v enem skupnem ilirskem pismenem jeziku. Tako je poudarjal Šporer v svojem almanahu še vse ideje, ki so pozneje bile vodilne Gajju.

jezik in hrvaško kraljestvo mora stopiti k Ogrski spet v ono razmerje, ki je vladalo pred letom 1790. Tega leta so se prostovoljno združili z Ogrsko, ker je bila Hrvaška premajhna in prerevna, da bi mogla sama vzdrževati svojo upravo in da bi se skupaj z Ogrsko laže branili proti germanizirajoči dunajski vladi. Zdaj se je pa hrvaško kraljestvo okrepilo, pridruži naj se mu še Dalmacija, Slavonija in Reka in tako bo močno dovolj, da se bo moglo samo vzdrževati, na drugi strani mu pa grozi v narodnem oziru iz Pešte večja nevarnost kot z Dunaja.

Takih besedi Madžari doslej od Hrvatov že dolgo niso slišali.

Med temi poslanci je bil tudi eden poznejših voditeljev „ilirizma“, grof Janko Drašković, ki je v času zasedanja sabora izdal prvo hrvaško politično brošuro, ki je postala potem programatična za ilirsko